Dystrup Sø dysser

Bondestenalder | Dysse

Dysse

1: Østenden af langdyssen nord for Hovlinen en flot forårsdag.

Dystrup Sø dysser ved Stenvad, Norddjursland

Området omkring Stenvad på Norddjursland er rigt på gravanlæg fra bondestenalderen og danner på mange måder det nordlige modstykke til dyssekoncentrationen omkring Nødager syd for Kolindsund. Langs den lille bivej "Hovlinen", som lige syd for Stenvad leder mod den vest for liggende Ramten Hede og Skov, er der offentlig adgang til to lokaliteter.

Østenden af langdyssen nord for Hovlinen en flot forårsdag.

Den flotteste og mest velbevarede dysse er en 19 x 9 m stor langdysse med to smukke gravkamre lige nord for vejen. Dyssen som er et smukt typeeksempel på en af de mindre af tragtbægerkulturens langdyssegrave. Arkitektonisk er langdyssen en videreudvikling af det fritstående dyssekammer og runddyssen. Det er muligt at dyssen først har rummet et kammer og siden hen er tilføjet endnu ét og derved er blevet til en langdysse.

Langdyssen set fra Hovlinen med fortidsmindeskilt ved starten af trampestien over marken.

En del af forklaringen på, at dyssen er så flot, er, at den blev restaureret i 1887. Desværre findes der ingen oplysninger om egentlige arkæologiske undersøgelser af dyssen eller fund fra den. Langs foden af den langovale jordhøj som omslutter langdyssens to gravkamre ses adskillige store, delvist udvæltede randsten, som oprindeligt dannede en ubrudt og markerende stenrække omkring højen. Det var på toppen af disse sten at ofringer til de afdøde blev hensat. Mad- og drikeofre skete som regel i tragtbægerkulturens rigt ornamenterede og smukke lerkar, som repræsenterer den flotteste keramik vi har fra Danmarks oldtid.

Langdyssen med dens to gravkamre set fra sydvest.

Kammergangen til langdyssens femkantede gravkamre er kun delvist bevaret ved det østlige kammer . Et sydøstvendt mellemrum mellem to af kammerets bæresten danner åbningen til kammergangen og udenfor denne ses den nu ret sammenstyrtede gang som en sænkning mellem de to bæresten som er bevaret til i dag.

Langdyssen ligger tæt på privat gård. Vis hensyn ! Her set fra nordøst.

På den store dæksten over kammeret ses også enkelte indhuggede skålgruber, som sikkert er tilføjet i den efterfølgende bronzealder (1.800 - 500 f.Kr.). I gravkammerets indre er mellemrummene mellem bærestenene delvist udfyldt med opstablede stenfliser i en såkaldt tørmur.

Vestlige gravkammer med sydøst-vendt kammeråbning og gang.

Oprindeligt har gravkamrene været helt forseglede - også i gangen hvor en eller flere sten- eller trædøre skulle åbnes, når nye afdøde medlemmer af stammen skulle gravlægges.

Indre af det vestlige gravkammer. Bemærk den fliseopbyggede tørmur mellem bærestenene.

I langdyssens vestlige kammer ses ingen rester fra gangen til gravkammeret eller gangsten, men til gengæld er der en tærskelsten i indgangsåbningen mod nordøst. Dækstenen over kammeret er også her understøttet af fire bæresten. Det vides ikke med sikkerhed om langdyssens dæksten oprindeligt var helt omsluttet af jordhøjen eller om de var delvist synlig.

Langdyssens gravkamre omsluttes næsten helt af jordhøjen. Her set fra nordvest.

Ved at følge markskellet og fortidsmindeskiltet 300 m øst for langdyssen i sydgående retning kan yderligere to anlæg opleves. Frit på marken ligger først en næsten helt ødelagt dyssetomt, hvortil der ikke er adgang. Lidt længere fremme, ind til skellet og læhegnet, ses yderligere en langdysse, som også har haft to kamre.

Fortidsmindeskiltet ved markskellet viser vej til langdyssen syd for Hovlinen.

Det østlige kammer heri er bedst bevaret og dækkes af en stor, flad og delvist afsprængt dæksten. Den omsluttende jordhøj er næsten bortgravet - særligt i vestenden mod marken - men højen markerer sig dog stadig inden for de mange ret afsprængte og udvæltede randsten.

På det østlige gravkammer i langdyssen er dækstenen bevaret. I baggrunden trampestien langs markskellet fra Hovlinen.

Langdyssens vestlige kammer ses i de delvist afsprængte bæresten, dækstenen mangler og der kendes ej heller fund eller oplysninger om undersøgelser fra stedet.

Den afgravede langdyssetomt set fra vest.

Når man i dag står ved dysserne omgivet af agerland til alle sider, kan det være vanskeligt at forestille sig, hvordan der så ud for ca. 5.000 år siden, hvor dysserne blev opført og brugt. Analyser af pollen -

specielt fra moseområder - giver imidlertid et godt billede af bevoksningen gennem tiden. Under mikroskop er pollen fra forskellige træer af forskellig form og udseende og man kan derfor udfra de indbyrdes mængder fastslå bevoksningens sammensætning.

Bærestenene i langdyssens vestlige gravkammer set fra sydøst.

Fra det store nærliggende moseområde "Fuglsø Mose", som gennem det seneste århundrede er blevet udnyttet til både tørve- og spagnumindustri, er der foretaget omfattende pollenanalyser som viser at området i bondestenalderen var skovklædt med især elm, lind, ask, eg, birk og hassel. I denne tætte løvskov foretog tragtbægerkulturen med sine specialiserede flintøkser de første rydninger til marker, hvorved landskabet efterhånden blev mere lysåbent. Herved skabtes også vækstbetingelser for græsser og urter. Den lancetbladede vejbred benyttes f.eks. direkte som indikator på stenalderkulturernes begyndende påvirkning af landskabet - en påvirkning som er fortsat nærmest ubrudt til nutidens kulturlandskab, hvor så godt som hele landskabet er præget af mennesket.

2: Langdyssen set fra Hovlinen med fortidsmindeskilt ved starten af trampestien over marken.

3: Langdyssen med dens to gravkamre set fra sydvest.

4: Langdyssen ligger tæt på privat gård. Vis hensyn ! Her set fra nordøst.

5: Vestlige gravkammer med sydøst-vendt kammeråbning og gang.

Adgang

- Ved Ramten på hovedvej 16: Randers - Grenå , drejes nordpå imod Stenvad ad Huldremosevej.
- Følg vejen ca. 3 km og drej til venstre lige før Stenvad ad Ulstrupgårds Alle og kort herefter igen til venstre ad Ulstrupvej / Hovlinen.
- Parker i vejside udfor langdyssen som ses på marken nord for vejen ca. 1 km fremme ad Hovlinen, hvor en grusvej går mod syd.
- Følg trampestien over marken fra fortidsmindeskiltet i vejkanten.

Adgang til den anden langdyssetomt syd for vejen sker til fods langs læhegnet ca. 300 m mod øst af Hovlinen ved fortidsmindeskiltet i vejkanten.

Faciliteter

- Fortidsmindeskilt ved langdyssens østende.
- Afstand til fortidsminde: 50 m.

Særlige forhold

- Vis hensyn til afgrøder på omliggende marker.

Praktisk Information

ADRESSE	EJERFORHOLD
8586 Ørum Djurs, Midtjylland	Privatejet
GPS	UTM
56.455990, 10.613536	E599429 N6257990

© 2026 Joomlakonsulenten • fortidsmindeguide.dk